

Hoe kunnen we weten of opleidingen in het beleidsdomein Werk renderen?

De Rick, K., Mazrekaj, D., & De Witte, K. (2016). *Het rendement van opleidingen in het beleidsdomein 'Werk'. Een conceptuele analyse en de ontwikkeling van een meetmodel*. Leuven: HIVA - KU Leuven.

Via het beleidsdomein Werk wordt een breed gamma van opleidingen aangeboden aan werkzoekenden, werknemers en ondernemers. De aanbieders zijn in dit geval VDAB en SYNTRA Vlaanderen. Het Vlaams regeerakkoord benadrukt het belang van competentieontwikkeling voor (toekomstige) werknemers. Competentieontwikkeling moet er ten eerste voor zorgen dat mensen (gelijke) toegang krijgen tot de arbeidsmarkt en ten tweede dat werknemers lange en werkbare loopbanen hebben. Uiteindelijk moet er door een hogere toegankelijkheid van de arbeidsmarkt en door langere loopbanen een stijging komen van de werkzaamheidsgraad. Het is echter niet noodzakelijk zo dat door het organiseren van opleidingen de vooropgestelde doelen ook bereikt worden. Rendement is met andere woorden niet gegarandeerd. Tegelijk kost het organiseren van opleidingen veel geld, terwijl de overheidsmiddelen schaars zijn. De overheid heeft er dus alle belang bij om inzicht te hebben in de effectiviteit en efficiëntie van de opleidingen, om te kunnen beslissen over het al dan niet verder gaan met het gevoerde beleid (en over de manier waarop). Door degelijke rendementsmetingen krijgt men ook zicht op aanknopingspunten voor verbetering: wat werkt en wat werkt niet?

Meer kennis nodig over het rendement van opleidingen in het beleidsdomein Werk

De realiteit is dat we op dit moment weinig weten over de effectiviteit en efficiëntie van opleidingen in het domein Werk. Zowel VDAB als SYNTRA Vlaanderen meten een aantal vormen van rendement, maar deze metingen zijn eerder beperkt. VDAB en SYNTRA Vlaanderen focussen zich vooral op gegevensverzameling rond drie concepten: uitstroom naar werk en ondernemerschap, tevredenheid van de cursisten, en de kosten van de opleidingen. Twee problemen doen zich voor. Ten eerste zijn deze gegevens vooral nuttig voor de meting van de micro-economische effecten, namelijk rendementen voor de deelnemer aan de opleiding zelf. Niettemin kan de meting van andere rendementen, namelijk rendementen voor bedrijven en voor de samenleving,

ook tot interessante conclusies leiden. Ten tweede zijn de metingen van VDAB en SYNTRA Vlaanderen slechts beschrijvend. Ze proberen rendementen

weer te geven, maar houden geen rekening met factoren zoals kenmerken van de opleiding, kenmerken van de cursist en de socio-economische omgeving die deze rendementen kunnen vertekenen. Bijgevolg kan er niet gesproken worden van oorzakelijke verbanden, wat ertoe kan leiden dat verkeerde conclusies getrokken worden uit de cijfers van VDAB en SYNTRA Vlaanderen. Nochtans verzamelen beide organisaties op een systematische manier heel wat relevante data, waarmee veel meer inzicht gekregen kan worden in het rendement van de opleidingen dan nu het geval is. Er zijn dus mogelijkheden om de rendementsmetingen te verbeteren.

Wat is er nodig om het rendement van de opleidingen te kunnen meten?

Om de rendementsmetingen te kunnen verbeteren, is er ten eerste inzicht nodig in hoe rendement tot uiting komt, of met andere woorden in het concept 'rendement'. Rendement kan immers bekeken worden vanuit verschillende perspectieven (de persoon die de opleiding gevolgd heeft, het bedrijf dat personen die opleiding gevolgd hebben rekruteert of wil rekruteren, de overheid en de samenleving). De kwaliteit van rendementsmetingen hangt ten tweede samen met de kwaliteit van de data. Het loont de moeite om de kwaliteit van de beschikbare data te verbeteren en om naargelang de interesse van overheid en aanbieders bijkomende gegevens te registreren. Ten derde moet het rendement op een betrouwbare en geldige manier gemeten worden, door op een gepaste manier gebruik te maken van goede methoden voor effectiviteits- en efficiëntie-analyse.

In het kader van het VIONA-onderzoeksprogramma maakten we hierover een studie, met de bedoeling om de overheid en de aanbieders van opleidingen in het beleidsdomein Werk inzicht te geven in het meten van de effectiviteit en efficiëntie van opleidingen. Eerst werd het concept 'rendement van opleidingen' uitgediept op basis van wetenschappelijke literatuur, en dit vanuit verschillende perspectieven: het perspectief van de lerende, het perspectief van het bedrijf, het perspectief van de overheid en het perspectief van de brede samenleving. Daarna werd op basis van methodologische literatuur een overzicht gemaakt van analysetechnieken om effectiviteit en efficiëntie van opleidingen

te meten. Elke techniek werd geïllustreerd met een mogelijke toepassing voor VDAB of voor SYNTRA Vlaanderen. Omdat de kwaliteit van de data van groot belang is, werd ook een overzicht gemaakt van de voorwaarden waaraan de data moeten voldoen. Voor een aantal vormen van rendement die complex zijn, zochten we in het wetenschappelijk (beleidsgericht) onderzoek naar voorbeelden van goede instrumenten die bij effect- en efficiëntiemetingen gebruikt kunnen worden. Tot slot werd een stappenplan ontwikkeld aan de hand waarvan een effect- en/of efficiëntiemeting kan worden opgezet.

In deze bijdrage geven we bondig het resultaat weer van de conceptuele analyse en geven we een overzicht van de beschikbare analysetechnieken die perfect zouden kunnen worden ingezet om het rendement van opleidingen van VDAB en Syntra Vlaanderen te meten. Vervolgens gaan we kort in op de kwaliteit van de gegevens en het belang van het systematisch opzetten van rendementsmetingen. We eindigen met een aantal aanbevelingen die nu al uitvoerbaar zijn om de metingen te verbeteren.

Welke vorm van rendement meten?

Om een goede effectiviteits- of efficiëntiemeting te realiseren, is het in de eerste plaats belangrijk om te weten welke effecten relevant zijn. Opleidingen kunnen immers heel wat verschillende effecten genereren.

De effecten van opleidingen kunnen worden gecategoriseerd aan de hand van meerdere benaderingen. In de wetenschappelijke literatuur wordt doorgaans het onderscheid gemaakt tussen drie economische benaderingen: een micro-economische benadering, een meso-economische benadering en een macro-economische benadering. In de micro-economische benadering worden de effecten gemeten op het niveau van het individu. Welke baten zijn waarneembaar bij de directe begunstigden van bepaalde beleidsmaatregelen? In het geval van opleidingen gaat het over de effecten die zichtbaar zijn bij de deelnemers aan de opleiding. Daarnaast hebben we in dit geval ook nog effecten op een meso-niveau, namelijk het niveau van de bedrijven die eveneens 'begunstigden' zijn van de beroepsopleidingen in het beleidsdomein Werk. Ten slotte bestudeert de macro-economische benadering of de

effecten die gemeten worden op het micro- en het mesoniveau ook bijdragen tot effecten op bijvoorbeeld het niveau van de samenleving (zoals een verhoging van de werkzaamheidsgraad).

Ondanks dat er al veel onderzoek is gebeurd over het rendement van opleidingen, kan men niet zeggen dat er algemeen aanvaarde conceptuele modellen zijn. In de wetenschappelijke literatuur is er soms ook controverse over hoe concepten moeten worden gedefinieerd, en vaak worden verschillende termen gebruikt voor hetzelfde begrip of worden met hetzelfde begrip toch fundamenteel andere zaken bedoeld. Uiteindelijk kwamen we tot een ‘inventaris’ van vormen van rendement van opleidingen, die weergegeven wordt in figuur 1.

Keuze van de meest gepaste analysetechniek

Bij het meten van rendement maken we een onderscheid tussen effectiviteit en efficiëntie. Met effectiviteit bedoelen we de mate waarin er bepaalde

rendementen behaald worden. Efficiëntie gaat over de mate waarin middelen ingezet worden om rendementen te verkrijgen. Effectiviteit heeft met andere woorden betrekking op de uitkomst van het proces en efficiëntie op het proces zelf. Zowel voor het meten van effectiviteit als voor het meten van efficiëntie zijn er specifieke analysetechnieken. Het is belangrijk om hieruit de meest gepaste techniek te kiezen.

Technieken voor het meten van effectiviteit

Effectiviteit wordt op verschillende manieren in kaart gebracht. We maken een onderscheid tussen vier soorten van onderzoek: beschrijvend onderzoek, correlationeel onderzoek, quasi-experimenteel onderzoek en experimenteel onderzoek. De verschillende methoden om effectiviteit te meten, kunnen worden gerangschikt op basis van hun bewijskracht, waarbij het beschrijvend onderzoek de kleinste bewijskracht heeft en het experimenteel onderzoek de grootste (figuur 2). In de praktijk wordt onderzoek met meer bewijskracht echter minder uitgevoerd dan onderzoek met minder

Figuur 1.

Vormen van rendement van opleidingen

Individu	Bedrijf	Overheid	Samenleving
<ul style="list-style-type: none"> – HUMAN CAPITAL <ul style="list-style-type: none"> – Competenties – Kwalificaties – Levenslang leren – ECONOMISCH KAPITAAL <ul style="list-style-type: none"> – Tewerkstelling – Match – Arbeidsvoorwaarden – LOOPBAANKAPITAAL <ul style="list-style-type: none"> – Loopbaancompetenties – Aanpassingsvermogen 	<ul style="list-style-type: none"> – JOBS <ul style="list-style-type: none"> – Invullen vacatures – Jobcreatie – BEDRIJFSPRESTATIES <ul style="list-style-type: none"> – Innovatief vermogen – Productiviteit – Winstgevendheid – Concurrentiekracht 	<ul style="list-style-type: none"> – ADDITIONELE INKOMSTEN <ul style="list-style-type: none"> – Belastinginkomsten – Sociale zekerheid – VERMINDERING UITGAVEN <ul style="list-style-type: none"> – Uitkeringen – Kosten gezondheidszorg – Kosten onwenselijk gedrag 	<ul style="list-style-type: none"> – MARKTEFFECTEN <ul style="list-style-type: none"> – Arbeidsaanbod – Werkzaamheidsgraad – Werkloosheid – Evenredige arbeidsdeelname – Openstaande vraag naar arbeidskrachten – Totale werkgelegenheid – Loonvorming – Macro-economische productie – Economische groei – NIET-MARKTEFFECTEN <ul style="list-style-type: none"> – Gezondheid – Welbevinden – Kwaliteit van leven – Burgerschap – Sociaal gedrag

bewijskracht. Nochtans zijn er zeker mogelijkheden om onderzoek met meer bewijskracht toe te passen met betrekking tot het rendement van opleidingen.

De eenvoudigste vorm van onderzoek met het minst bewijskracht is *beschrijvend onderzoek*, waarbij fenomenen worden beschreven maar niet verklaard. Bijgevolg kunnen we met beschrijvend onderzoek geen causale verbanden aantonen.

Bij het *correlationeel onderzoek* gaan we verder dan het louter beschrijven van fenomenen, maar proberen we ze ook te verklaren. Er worden expliciet data verzameld over factoren die voor vertekening kunnen zorgen. Vervolgens wordt in een tweede stap voor deze variabelen gecontroleerd in specifieke modellen. Bijgevolg worden effecten 'netto' geïnterpreteerd, dus onafhankelijk van de effecten van andere factoren. Naargelang de specifieke codering van de variabele waarin we geïnteresseerd zijn, kunnen we drie methoden onderscheiden, namelijk de lineaire regressie (continue afhankelijke variabele), de logistische regressie (binaire afhankelijke variabele) en duurmodellen (afhankelijke variabele stelt een duur voor). Hoewel correlationeel onderzoek een goede manier is om het verband tussen variabelen te kwantificeren, is dit verband niet noodzakelijk oorzakelijk (ook causaal genoemd). Als correlationeel onderzoek een significant verband oplevert tussen twee

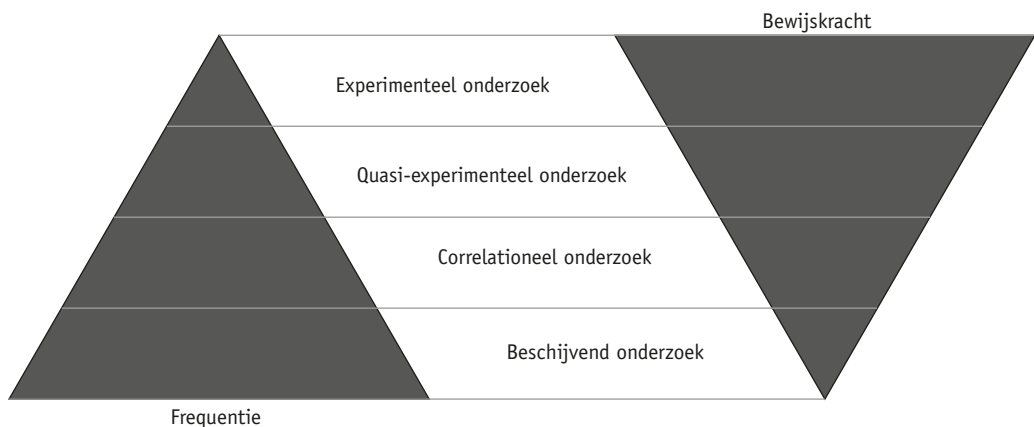
variabelen, kunnen drie mechanismen een rol spelen: causaliteit (variabele A beïnvloedt variabele B), omgekeerde causaliteit (variabele B beïnvloedt variabele A), en het effect van mediërende variabelen die niet geobserveerd zijn (variabele C beïnvloedt zowel variabele A als variabele B). Bijgevolg is enige voorzichtigheid nodig bij het interpreteren van deze resultaten.

Deze tekortkomingen van correlationeel onderzoek worden grotendeels opgelost door *quasi-experimentele technieken*. In deze technieken wordt de steekproef verdeeld in twee groepen, namelijk een experimentele groep die een bepaalde interventie ondergaat, en een controlegroep die heel gelijkaardig is aan de experimentele groep, maar deze interventie niet ondergaat. De toewijzing van individuen aan de verschillende groepen is echter niet volledig willekeurig. De onderzoeker maakt gebruik van zogenaamde natuurlijke experimenten om de groepen in te delen. Meer specifiek worden bij een natuurlijk experiment de groepen ingedeeld door toevallige omstandigheden die niet door de individuen zelf kunnen worden gecontroleerd, zoals elementen uit de regelgeving of populatieveranderingen. We onderscheiden vijf technieken die gebruikt kunnen worden bij quasi-experimenteel onderzoek:

- a) Regression Discontinuity Design (RDD): bij RDD gebeurt de toewijzing van individuen aan een

Figuur 2.

Bewijskracht van verschillende types van onderzoek en frequentie van toepassing

Bron: Eigen samenstelling op basis van De Fraine et al. (2012)

experimentele en een controlegroep op basis van een bepaald omslagpunt of discontinuïteit (bijvoorbeeld geven van bijlessen op basis van een slaagpercentage op het eindexamen van 50%). Zo kunnen we individuen net boven (experimentele groep) of net beneden (controlegroep) de discontinuïteit met elkaar vergelijken.

- b) Difference-in-Differences (DiD): Bij DiD zijn we op zoek naar trendbreuken. Een trendbreuk is bijvoorbeeld een beleidsmaatregel die wordt ingevoerd of afgeschaft. We bestuderen het effect van de interventie door de uitkomst van de individuen na de trendbreuk (experimentele groep) te vergelijken met de uitkomst van de individuen voor de trendbreuk (controlegroep). Dit is het zogenaamde eerste verschil (first difference). Niettemin is het mogelijk dat de uitkomst zou stijgen of dalen ongeacht de interventie. Om dit op te lossen, gebruiken we een additionele controlegroep. Dit zijn individuen die gelijkaardig zijn aan de individuen die de interventie hebben gekregen, alleen hebben ze de interventie nooit gekregen. Ook voor deze controlegroep vergelijken we de uitkomst van de individuen na de trendbreuk met de uitkomst van de individuen voor de trendbreuk. Dit is het zogenaamde tweede verschil (second difference). Het vergelijken van het eerste verschil met het tweede verschil geeft de zogenaamde verschil-in-verschillen analyse (difference-in-differences).
- c) Matching: matching is een quasi-experimentele methode die op basis van waarneembare kenmerken van individuen een controlegroep probeert te simuleren. We zoeken dus voor ieder individu dat de interventie heeft gekregen, een zo gelijkaardig mogelijk individu dat de interventie niet heeft ondergaan.
- d) Instrumentele Variabelen (IV): via IV proberen we om het vertekende (endogene) deel van een correlatie te verwijderen, zodat enkel het causale deel overblijft. De endogeniteit kan voortkomen uit zelfselectie, omgekeerde causaliteit en verborgen variabelen. Gegeven dat de interventie endogeen is (bijvoorbeeld door zelfselectie), proberen we in de IV-methode een andere variabele te vinden (die noemen we een 'instrument') die sterk samenhangt met de interventie, maar die niet door de observatie zelf wordt bepaald. Vervolgens gebeurt de schatting in twee stappen (Two-Stage Least

Squares - 2SLS). In de eerste stap schatten we het effect van het instrument op de interventie. Op die manier wordt het endogene deel van de correlatie verwijderd. In de tweede stap schatten we het werkelijk effect van de behandeling op de uitkomst.

- e) Combinaties: iedere quasi-experimentele methode krijgt te kampen met een aantal tekortkomingen. Bijgevolg proberen onderzoekers om de beperkingen van één methode te neutraliseren door het te combineren met een andere methode, bijvoorbeeld door matching te combineren met DiD (matched DiD), DiD te combineren met RDD (DiD RDD), of IV te combineren met DiD (IV DiD).

Een belangrijke tekortkoming van quasi-experimenteel onderzoek is het niet volledig willekeurig toewijzen van observaties (bijvoorbeeld individuen of opleidingen) aan een experimentele en een controlegroep. De onderzoeker maakt immers gebruik van natuurlijke experimenten. Hierbij wijst een externe partij, anders dan de onderzoeker, de observaties toe aan de twee groepen. Hoewel dit een goede benadering is voor het willekeurig toewijzen van observaties, is deze procedure vaak niet volledig willekeurig. Deze tekortkoming wordt opgevangen in *experimenteel onderzoek*. Bij een gerandomiseerd experiment worden observaties door de onderzoeker zelf willekeurig toegewezen aan een experimentele en een controlegroep. Door deze randomisatie zijn beide groepen gelijkaardig op alle observeerbare en niet-observeerbare kenmerken buiten de gekregen interventie. Bijgevolg kunnen we het bekomen effect volledig aan de interventie toeschrijven. Bovendien is dit effect oorzaikelijk, waardoor experimenteel onderzoek over de sterkste bewijskracht beschikt. Daarom wordt een gerandomiseerd experiment (Randomized Control Trial - RCT) als de gouden standaard beschouwd in onderzoek.

Technieken voor het meten van efficiëntie

Voor efficiëntieanalyse onderscheiden we twee technieken: Data Envelopment Analysis (DEA) en Stochastic Frontier Analysis (SFA). Het startpunt bij beide methoden is het definiëren van een input en een output. Inputs zijn typisch de middelen, terwijl outputs de resultaten zijn. Vervolgens schatten

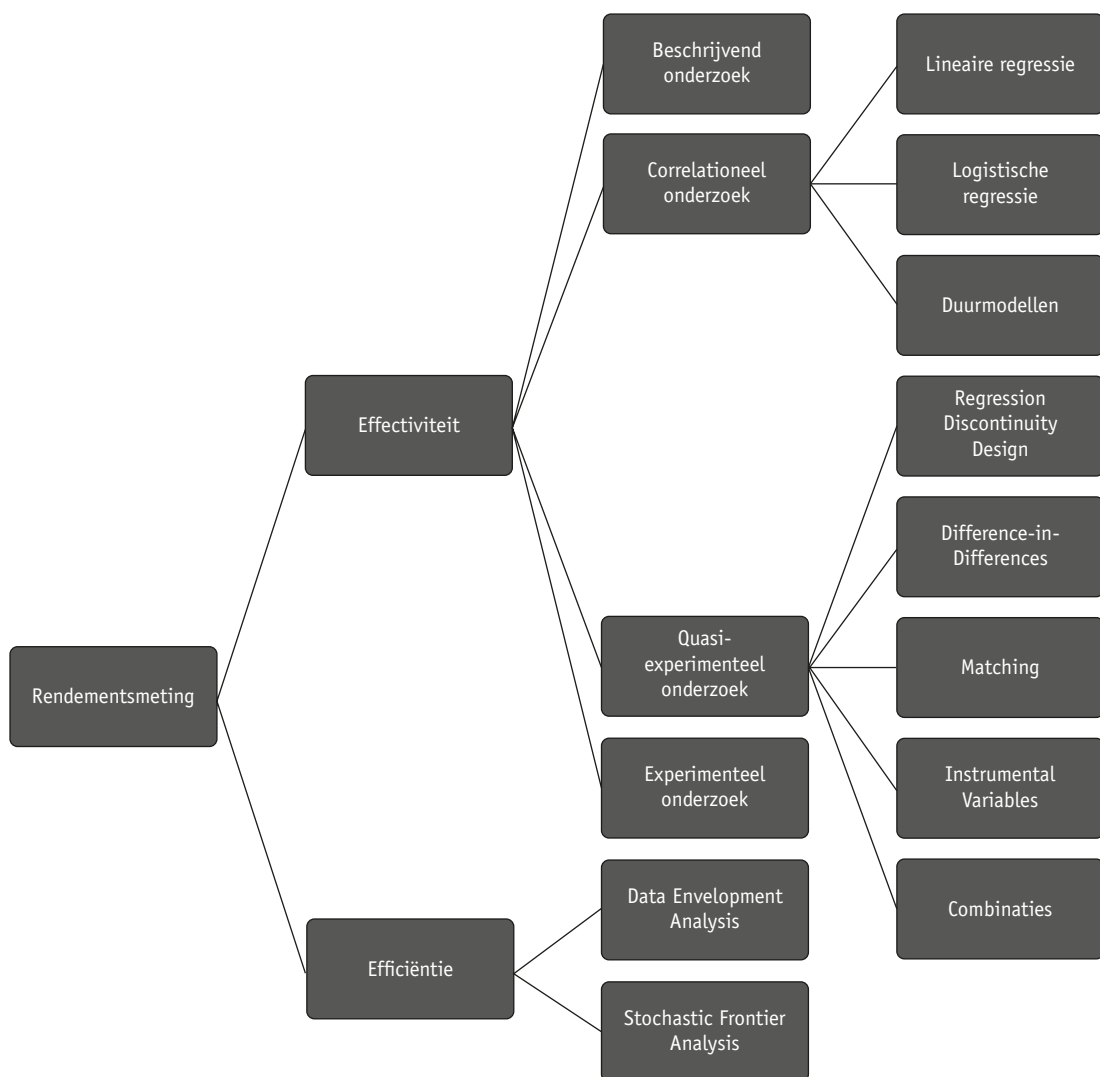
we een grens van 'best practices', of de potentiële output die een individu gegeven de input zou kunnen behalen. Ten slotte bepalen we de inefficiëntie. Deze kan op twee manieren worden gedefinieerd. Enerzijds kunnen we vaststellen dat een individu een hogere output zou kunnen behalen met dezelfde input (outputoriëntatie). Anderzijds kunnen we vaststellen dat een individu dezelfde output kan behalen met minder input (inputoriëntatie). Het grote voordeel van DEA is dat het gebaseerd is op zeer

weinig assumpties (niet-parametrisch). Het nadeel echter is dat DEA geen rekening houdt met meetfouten en dat het moeilijker is om te controleren voor omgevingsvariabelen. Beide problemen kunnen worden opgelost door SFA. Het grote nadeel van SFA is echter dat zeer veel assumpties voldaan moeten zijn.

Figuur 3 geeft een overzicht van de verschillende technieken om effectiviteit en efficiëntie te meten.

Figuur 3.

Overzicht van de technieken voor het meten van rendement

Geen goede analyse zonder goede data

Om effectiviteits- en efficiëntiemetingen te kunnen doen, is het nodig dat er goede gegevens beschikbaar zijn. Om van goede kwaliteit te zijn, moeten de data aan de volgende voorwaarden voldoen: ze moeten geldig zijn (meten wat ze verondersteld worden te meten), betrouwbaar (herhaalde metingen leiden tot dezelfde uitkomst) en nauwkeurig, en het meetniveau moet zo hoog mogelijk zijn (een analyse met metrische variabelen biedt bijvoorbeeld meer mogelijkheden dan een analyse met ordinale variabelen).

Voor de meting van complexe vormen van rendement (bijvoorbeeld omdat ze multidimensionaal zijn, zoals het concept 'loopbaancompetenties' of 'inzetbaarheid op de arbeidsmarkt'), is het aangewezen om meetinstrumenten te gebruiken die daarmee rekening houden en uit verschillende indicatoren bestaan die gezamenlijk de complexiteit van het betreffende concept zo goed mogelijk proberen te vatten. In wetenschappelijk (beleidsgericht) onderzoek zijn verschillende van dergelijke instrumenten terug te vinden, al is niet altijd de validiteit op een systematische manier getoetst. Voor een overzicht van interessante meetinstrumenten verwijzen we de lezer graag naar het studierapport (zie referentie bovenaan artikel).

Een systematische werkwijze is noodzakelijk

Het opzetten van effect- en efficiëntiemetingen kan – ongeacht wat men precies wil meten – telkens verlopen volgens een vast model, waarbij op basis van wat men wil meten en de data die men heeft, een aantal beslissingen genomen worden. Bijgevolg hebben we een stappenplan ontwikkeld dat een gestructureerde manier biedt om een effect- en/of efficiëntiemeting aan te pakken. Het stappenplan bestaat uit drie sequentiële fases: het bepalen van het voorwerp van de effect- of efficiëntiemeting, de selectie van de benodigde data en het bepalen van de gepaste analysemethode op basis van een aantal criteria. Het systematisch doorlopen hiervan draagt bij tot een coherente en kwaliteitsvolle rendementsmeting. Het stappenplan is eveneens terug te vinden in het studierapport.

Aanbevelingen om de rendementsmetingen nu al te verbeteren

We kwamen tot de conclusie dat leerrendement een multidimensionaal concept is dat vanuit verschillende perspectieven bekeken kan worden. En ook al zijn de rendementsmetingen die VDAB en SYNTRA Vlaanderen tot nu toe uitvoeren beperkt, toch kan mits een aantal inspanningen die zeker haalbaar zijn, snel meer kennis verworven worden over de effectiviteit en efficiëntie van de opleidingen. We formuleren daarom een aantal aanbevelingen voor dataverzameling en voor analyse.

Zet administratieve gegevensverzameling zo op dat ze zo bruikbaar mogelijk is voor effect- en efficiëntiemetingen.

- Zorg ervoor dat de gegevens zodanig geregistreerd worden dat ze vlot bruikbaar zijn als variabelen in rendementsmetingen. Hou bijvoorbeeld rekening met het meetniveau van de variabelen.
- Zorg ervoor dat cruciale effecten die gemakkelijk geregistreerd kunnen worden ook systematisch bijgehouden worden.
- Zorg ervoor dat van elk gegeven duidelijk is wat ermee bedoeld wordt. Documenteer de databank en neem definities, antwoordmogelijkheden en dergelijke op in een codeboek.
- Stem verschillende databanken waar mogelijk op elkaar af: gebruik dezelfde naam voor dezelfde variabele, gebruik dezelfde definitie, gebruik dezelfde antwoordmogelijkheden, enzovoort.
- Anticipeer op en stimuleer de mogelijke koppeling van databanken.

Verzamel gegevens op beredeneerde tijdstippen

- Bekijk welke gegevens het best *ongoing* verzameld worden, welke gegevens via momentmetingen bijgehouden kunnen worden en welk moment dan het meest geschikt is. Wat het laatste betreft, moet men er bijvoorbeeld rekening mee houden dat de meting gebeurt op het moment dat het effect zich inderdaad heeft kunnen manifesteren, maar dat de tijd tussen interventie en effect ook niet zo lang is dat het moeilijk wordt om het effect nog aan de interventie te kunnen relateren.

- Zorg voor nulmetingen zodat (de omvang van) het effect van interventies ook goed geïnterpreteerd kan worden.

Aanbevelingen voor analyse

- Begin bij innovaties in opleidingen met een kleinschalig opzet, zodat effectiviteit en efficiëntie zo goed mogelijk getest kunnen worden. Pas als de maatregelen zich bewezen hebben, kunnen ze op grotere schaal uitgezet worden. Als maatregelen direct voor alle observaties gelden, is het onmogelijk om hun effectiviteit goed te toetsen.
- Geef de voorkeur aan effectmetingen die het mogelijk maken om een effect ook daadwerkelijk aan een interventie toe te schrijven. Onderzoeksdesigns zitten best steeds zo hoog mogelijk in de kennispiramide. Op die manier kunnen de uitkomsten als causale relaties geïnterpreteerd worden, eerder dan als correlaties. Ga na of het opzetten van een experiment mogelijk is, om zo veel mogelijk factoren onder controle te kunnen houden.
- Voor er een innovatie wordt opgezet, is een voormeting vereist. Enkel via een voormeting kunnen initiële verschillen in de populatie achterhaald worden.

Katleen De Rick
HIVA, KU Leuven

Deni Mazrekaj
Kristof De Witte
Leuven Economics of Education Research, KU Leuven

Bibliografie

De Fraine, B., Hannes, K., De Witte, K., Maes, F., Clarebout, G., Smits, D., & Vanderhoeven, J. (2012). Intuïtie of onderzoek? Mogelijkheden en beperkingen van evidence-based onderwijs. In D. De Coen, L. De Man, & K. Denys (Eds.), *Handboek Beleidvoerend vermogen* (10de uitgave) (pp. 1-8). Gent: Politeia.